

W ankiecie przeprowadzonej kilka lat temu 43 proc. ankietowanych Polaków przyznało, że zna przypadek stosowania przemocy wobec osoby starszej. Wiele tych przypadków nigdy nie wychodzi na jaw, bo dzieją się w zaciszu domowym, gdzie mieszka starsza osoba ze swoim opiekunem. Sami seniorzy najczęściej skarżą się na przemoc psychiczną. Inną perspektywę mają z kolei przedstawiciele służb medycznych czy pomocy społecznej.

Seniorzy są w grupie zwiększonego ryzyka złego ich traktowania, szczególnie gdy:

- są zależni w codziennym funkcjonowaniu od innej osoby;
- mają trudną sytuację finansową lub są zależni materialnie/mieszkaniowo od opiekuna;
- mają obniżoną sprawność fizyczną lub psychiczną;
- rzadko kontaktują się z osobami spoza najbliższego otoczenia;
- ich współdomownik doświadcza stresu, ma choroby psychiczne, zaburzenia osobowości lub nadużywa substancji psychoaktywnych.

Senior narażony jest na wszystkie rodzaje przemocy, choć w tej grupie wiekowej przemoc ma swoją specyfikę. Rzadko kiedy złe traktowanie występuje tylko w jednej formie. Wyróżniamy następujące rodzaje przemocy wobec osoby starszej:

- **przemoc fizyczna** – czyli zachowanie wiążące się z ryzykiem uszkodzenia ciała. To zadawanie bólu fizycznego lub powodowanie obrażeń, na przykład: bicie, szarpanie, popychanie, krępowanie ruchów seniora, wymuszanie kontaktów seksualnych.
- **przemoc psychiczna** – czyli znęcanie się emocjonalne, słowne. To na przykład: wyzywanie, zastraszanie, grożenie, szantaż, obwinianie za niepowodzenia, oskarżanie, szydzenie, nieuzasadnione zakazy, ośmieszanie, poniżanie i upokarzanie, wmawianie choroby psychicznej, milczenie i ignorowanie, izolowanie seniora od osób z którymi chce utrzymywać kontakt, wymuszanie.
- **zaniedbanie** – czyli odmowa wypełniania obowiązku opieki lub nienależyte jej sprawowanie. To na przykład: ograniczanie seniorowi jedzenia i picia, niezmiękanie mu środków higieny osobistej lub niepodawanie leków (gdy sam nie potrafi zaspokoić tych potrzeb), ograniczanie dostępu osoby starszej do pomocy lekarskiej, pozostawienie seniora w szpitalu lub placówce całodobowej i nieinteresowanie się jego stanem zdrowotnym.
- **przemoc ekonomiczna** – to na przykład zaciąganie pożyczek na nazwisko osoby starszej bez jej świadomej zgody lub zmuszanie jej do tego, samowolne dysponowanie majątkiem seniora (np. zabieranie rzeczy z jego mieszkania „bo i tak z nich nie korzysta”, używanie przedmiotów będących własnością osoby starszej bez jej zgody), kontrola wydatków seniora (gdy on sam nie jest w stanie decydować o nich), wydzielanie pieniędzy osobie starszej z jej własnych środków, wymuszanie dostępu do konta bankowego seniora, nieudzielanie pomocy przez osoby z najbliższej rodziny, gdy wydatki osoby starszej na leki czy środki higieny osobistej przekraczają jej możliwości.

Seniorzy najczęściej skarżą się na przemoc psychiczną. Natomiast osoby pracujące ze starszymi ofiarami przemocy (pracownicy socjalni, pielęgniarki, geriatrzy) najczęściej zauważają przemoc w postaci zaniedbania i wykorzystywania materialnego. Rozbieżność tych opinii wynika z jednej strony z tendencji seniorów do ukrywania/niezawiadamiania o takich formach przemocy jak zaniedbanie czy wykorzystywanie materialne, a z drugiej strony z trudności w obiektywnym diagnozowaniu przemocy przez personel (szczególnie przemocy psychicznej).

Niskiej wykrywalności przemocy stosowanej wobec osób starszych sprzyjają:

- naturalne oznaki starzenia się, takie jak narażenie na upadki i urazy ciała;
- problemy ze słuchem i wzrokiem (co utrudnia przemieszczanie się, orientację w terenie i dotarcie do instytucji pomocowych);
- trudność w orientacji odnośnie osób czy instytucji pomocowych i przysługujących seniorom praw;
- niedarzenie przez osoby starsze zaufaniem ośrodków zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy;
- niedowierzanie i lekceważenie ze strony osób, którym zgłaszają ten problem;
- trudność w zweryfikowaniu czy rzeczywiście dochodzi do stosowania przemocy wobec osoby starszej, czy też ma ona na przykład objawy wytwórcze występujące w chorobie psychicznej bądź w otępieniu;
- trudność w zweryfikowaniu czy lęk, obniżony nastrój, niedbałość o higienę, zmniejszenie apetytu są przejawem stosowania przemocy wobec seniora czy też objawem depresji lub procesu otępiennego.

Według Światowej Organizacji Zdrowia jedynie do 6 proc. przypadków złego traktowania osób po 60. roku życia jest zgłaszanych do instytucji. Oto najczęstsze powody, dla których osoby starsze będące ofiarami przemocy milczą:

- wstyd (sprawcy często są osobami z najbliższej rodziny);
- zależność na co dzień od osoby, która wyrządza krzywdę (np. od opiekunów w całodobowej placówce);
- silne emocjonalne związanie ze sprawcą (gdy jest to osoba z najbliższej rodziny);
- odczuwanie poczucia winy (np. starsza matka – ofiara przemocy ma przekonanie, że to z powodu jej złego wychowania syn tak się zachowuje wobec niej);
- ufność, że sprawca zmieni swoje zachowanie;
- lęk przed odwetem ze strony osoby, która wyrządza krzywdę.

Ponadto seniorzy doświadczający przemocy:

- obawiają się pogorszenia i tak już złej sytuacji rodzinnej oraz utraty pozycji społecznej przez rodzinę;
- mają przekonanie, że o problemach w rodzinie nie powinno się mówić obcym;
- boją się umieszczenia w całodobowej placówce;
- nie wiedzą, gdzie mogą uzyskać pomoc i kogo powinni zawiadomić, nie zawsze mają też możliwość dotarcia do odpowiednich służb;
- wyczuwają, że osoby, którym się zwierzą, i tak im nie uwierzą (w przypadku zetknięcia się z różnorodnymi formami przemocy wobec osób starszych częściej reaguje personel socjalny niż medyczny).

Obawa przed złym traktowaniem ze strony osób bliskich jest u seniorów częstsza niż lęk przed dyskryminacją w życiu społecznym i przed złym traktowaniem ze strony osób obcych. Ma to swoje uzasadnienie: do stosowania przemocy wobec seniora w większości przypadków dochodzi właśnie w środowisku rodzinnym.

Kim jest sprawca przemocy wobec seniora?

- to najczęściej osoba z rodziny - dorosłe dziecko;
- syn jako sprawca przemocy najczęściej dopuszcza się zaniedbania;
- przemoc psychiczną stosuje najczęściej współmałżonek i opiekun niespokrewniony;
- wykorzystywania materialnego najczęściej dopuszcza się opiekun spokrewniony, wnuki oraz synowa.

Jeśli podejrzewasz, że wobec seniora stosowana jest przemoc, zwróć uwagę, czy:

- zauważasz siniaki i rany, które występują w miejscach, które raczej nie są wynikiem upadków (np. na szyi, ramionach, w okolicach żeber)?
- senior ma obniżony nastrój?
- osoba starsza reaguje agresją przy próbie dotyku?
- senior nie chce rozmawiać o swojej sytuacji rodzinnej (jest wtedy zalekniony), ale jednocześnie czyni aluzje na jej temat (wyraża informacje nie wprost)?
- osoba starsza jest odwodniona lub niedożywiona bądź zaniedbana w zakresie higieny?
- senior nie chce wracać do miejsca, gdzie jak podejrzewasz jest stosowana wobec niego przemoc (np. jest tak bardzo zadowolony z pobytu w szpitalu, że nie chce wracać do domu)?
- u osoby starszej są ignorowane lub nieleczone problemy zdrowotne?
- senior ma niesanitarnie lub niebezpieczne warunki mieszkaniowe (brak ogrzewania, insekty, zapach moczu i kału)?
- osoba starsza jest odcięta od kontaktów z innymi ludźmi?
- senior nie chce spożywać posiłków i napojów, odmawia przyjmowania leków (mogą to być oznaki myśli samobójczych wyrażonych nie wprost)?

W rozmowie z osobą, którą podejrzewasz o złe traktowanie wobec seniora, warto zwrócić uwagę na to:

- w jaki sposób odnosi się do niego;
- czy go obmawia, nie dowierza mu, obwinia;
- czy ma wybuchowy, drażliwy charakter lub zachowuje się w sposób nieprzewidywalny;
- czy dąży do sprawowania opieki nad seniorem w pojedynkę i odmawia pomocy ze strony innych osób (przy jednoczesnym podkreślaniu, że inni tej pomocy udzielić nie chcą lub chcą ją sprawować w niewłaściwy sposób);
- czy podaje niejasne wyjaśnienia odnośnie zdrowia i stanu psychicznego swojego podopiecznego;
- czy jest niechętna do pozostawienia seniora na indywidualną rozmowę ze specjalistą (np. lekarzem, psychologiem).

Jak reagować i gdzie szukać pomocy?

Jeżeli jesteś osobą starszą doświadczającą przemocy to w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia nie obawiaj się skontaktowania z Policją lub Pogotowiem Ratunkowym. Możesz też zgłosić się do najbliższego Ośrodka Pomocy Społecznej, Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodka Interwencji Kryzysowej. Możesz zadzwonić pod Telefon Zaufania, na przykład na Niebieską Linie lub do Stowarzyszenia Mali Bracia Ubogich. Przysługują Ci porady i konsultacje telefoniczne, wsparcie psychologiczne, porady prawne, psychiatryczne i grupy wsparcia.

Przemoc wobec osoby starszej – najczęściej dopuszcza się jej opiekun...

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: piątek, 08, styczeń 2021 09:08

Alicja Cisowska

Odsłony: 1662

Jesteś osobą z otoczenia seniora i podejrzewasz, że wobec niego stosowana jest przemoc również możesz zadzwonić na Niebieską Linie lub złożyć zawiadomienie w najbliższym Ośrodku Pomocy Społecznej lub na komisariacie. Postaraj się być w kontakcie z seniorem, dowiedz się, czego potrzebuje i jak możesz mu pomóc. Być może jesteś jedyną osobą, której on ufa i z którą (oprócz sprawcy) utrzymuje kontakt. Spróbuj przekonać osobę starszą, że wsparcie z zewnątrz może być jedyną możliwością zmiany jej sytuacji.

Jesteś opiekunem i wiesz, że przekroczyłeś niedopuszczalną granicę wobec swojego bliskiego niezwłocznie udaj się po specjalistyczną pomoc (na przykład do psychologa). Ważne jest, aby jednorazowe przekroczenie przez Ciebie granicy nie doprowadziło do powtórzenia niedopuszczalnych zachowań. Dla opiekunów rodzinnych i zawodowych prowadzone są grupy wsparcia, możesz również skorzystać z konsultacji indywidualnych. Pamiętaj – pomożesz tym i Twojemu podopiecznemu, i samemu sobie.

Źródło: [mediaroom](#)